

ראש השנה טז: (5 שורות מלמטה) עד יח. (משנה)

סיפור אמיתי

'למי נושא עוון למי שעובר על פשע' - אדם אחד שנפגע מאוד מחברו הלך להתייעץ עם מו"ר הרב אהרן ליכטינשטיין האם מותר להשיב לפוגע כגמולו. מו"ר ענה לו שיגיד לפוגע את טענותיו אבל שלא יתקוף אותו. 'למי נושא עוון למי שעובר על פשע' הבטיח לו מו"ר. אותו אדם פגוע לא השיב לפוגע כגמולו וביקש בתפילתו מה' שבתמורה לכך יעזור לחברו הטוב להתחתן. אינני יודע האם בקשתו של האדם התקבלה אצל כסא מרום, אבל עובדה היא ששבועות ספורים לאחר סיפור המעשה התארס חברו הטוב.

דין הכתות ליום הדין: (ר' תוס' שמבאר מהו יום הדין)

צדיקים

ונחתמין מיד לחיי עולם.

בינוניים

בינוניים במעשיהם

ב"ש: יורדין לגיהנם וצועקים מיסורין ועולין.
ב"ה: הקב"ה עושה להם חסד ומחשיבם כצדיקים.

בינוניים בגופם (יש להם מחצה עברות ובתוכם גם פשעים שבגוף)
כולם מודים: יורדין לגיהנם וצועקים מיסורין ועולין.

רשעים

רשעים במעשיהם (אבל בגופם הם עדיין כשרים):
נכתבין ונחתמין מיד לגיהנם. (ל"ב חודש ואז עולין)

פושעים בגופם:

יורדין לגיהנם ונידונין בה י"ב חודש, ואז גופן כלה ונשמתן נשרפת ונעשים עפר תחת כפות רגלי צדיקים.

פושעים בנפשם וכן מחטיאי הרבים:
יורדין לגיהנם לעולמי עולמים!!!

כיצד מטה כלפי חסד?

ר' אליעזר: כובש את כף מאזנים של זכות.
ר' יוסי ב"ח: מגביה את כף מאזנים של עוונות.
תנא דבי ר"י: מעביר ושומט את העוון הראשון.

פושעי ישראל בגופן = מי שלא הניח תפילין (מעולם - ר"ח).
פושעי אומות העולם בגופם = בעריות.

פושעים בנפשם:
מין, אפיקורס, הכופר בתורה, או בתחית המתים.
המוסר ממון חברו לגוי.
הפורש מן הציבור.
מנהיג שמטיל אימה שלא לצורך.

"נושא עון ועובר על פשע - לשארית נחלתו"

ה' מוחל וסולח למי שמשים עצמו כשיריים (כטפל).

למי ה' נושא עון? למי שעובר על פשע (המעביר על מדותיו).

שלוש עשרה מידות

'ויעבור ה' על פניו ויקרא': כביכול נתעטף הקב"ה כש"צ והראה למשה סדר תפילה לזמן שישראל חוטאין.

'ה' ה': ה' מרחם קודם החטא ואף לאחר החטא אם יעשה תשובה.

'אף רחום וחן... הנה אנכי בארת פרי': ברית כרותה שכשיזכירו ישראל 13 מידות בתפלתם הן לא יחזרו ריקם.

'ורב חסד ואמת': בתחלה: 'ואמת' - משפט אמת, לבסוף: 'ורב חסד' - מטה כלפי חסד.

תשובה לאחר גזר דין

ליחיד

ר' מאיר ור' יצחק: מועילה.
ר' אלעזר ור' עקיבא: לא מועילה.

לציבור

לדעת כולם: מועילה. (ובתנאי שלא היתה שבועה)

תירוץ:

הברייתא דיברה על יחיד ולא על ציבור.

קושיה:

בברייתא נאמר שתשובה מועילה רק לפני גזר דין (= לפני יום-כיפור).

תירוץ:

עדיף לפתור את הבעיה בלי לקרוע את גזר הדין. (אבל אם אין ברירה קורעים את גזר הדין)

קושיה:

בברייתא מתואר שתשובה לא מועילה לשנות את כמות הגשמים אלא רק את העיתוי והמיקום שלהם.

תירוץ:

הם נחשבים כיחידים. (כיוון שכל אחד מתפלל עבור עצמו)

קושיה:

בברייתא נאמר שליורדי הים מועילה תשובה כדי למנוע סערה רק לפני גזר דין!

תירוץ:

ר' עקיבא דיבר על יחיד ולא על ציבור.

קושיה:

בברייתא ר' עקיבא אומר שמועילה תשובה רק לפני גזר דין!

כיצד ניתן לצאצאי בית עלי לכפר על עוון בית עלי?

רבה: בתורה. (רבה שהיה מצאצאי עלי עסק בתורה וחי 40 שנה)

אביי: בתורה ובגמילות חסדים. (אביי שהיה מצאצאי עלי עסק בתורה ובגמ"ח וחי 60 שנה)

לתפילת ציבור ה' קשוב בכל זמן ועת (מי כה' אלוהינו בכל קוראינו אליו).

לתפילת יחיד ה' מקשיב במיוחד בעשרת ימי תשובה (דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב).

"כבני מרון?"

חכמי בבל: כמו שסופרים כבשים.

ריש לקיש: כמו שעוברים בשביל הקצר במעלות בית מרון.

שמואל: כמו שספרו את חייליו של בית דוד בצאתם למלחמה.

ר' יוחנן:

למרות שעוברים זה אחר זה - נסקרין כולן בבת אחת.

ציטוט מהמשנה (טז).

בר"ה: כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון.